

P. M.

angående nordmennene i U.S.A.

Det norske befolkningselement som oppholder seg i U.S.A. er ganske betydelig som det vil fremgå av etter følgende. Det øver dog en langt større innflytelse på forholdene enn antallet burde tilsi. Dette kommer særlig av at nordmenn for en stor del er beskjeftiget i brancher som ellers ikke ligger tilrette for amerikanerne, mens nordmenn har særlige betingelser her. Eksempelvis kan nevnes som sjøfolk, fiskere og shippingfolk.

Begynnelsen til den norske innvandring til Amerika regner vi med sluppen "Restorationen" s avgang fra Stavanger i 1825 med de første halv-hundre innvandrere. Disse må antas etterhånden å være gått helt opp i det amerikanske samfunn og mange av deres etterkommere kan kanskje ha glemt sin norske opprinnelse, men de første utflyttere er blitt avløst av andre som vistnok har revet seg løs fra fedrelandet, ryddet jord, bygget seg hjem og etterhvert innforlivet seg i amerikanske forhold, men som allikevel i større eller mindre grad har holdt fast ved sine norske tradisjoner.

Uten stans har nu i snart 120 år strømmen gått fra Norge til U.S.A. Næsten 1 million mennesker har tatt avskjed med Norge og slått seg ned i den nye verden og med deres etterkommere kan det nu trygt sies at der i De Forenede Stater er henved 3 millioner mennesker som har norsk blod i sine årer. Med andre ord er der like mange mennesker av norsk herkomst i Statene, som det er i Norge.

De norske bor spredt utover hele landet. En undtagelse danner Syd-Statene på grunn av klimaet. I enkelte av disse stater når således antallet av norskfødte ikke meget over hundre. Hovedmassen av de norske innvandrere er samlet i et bestemt strøk, nemlig i Wisconsin, Minnesota, Nord- og Syd-Dakota, Iowa. Dette henger sammen med at størsteparten av dem er jordbrukere. Det kan imidlertid trygt sies at der i det amerikanske samfunn praktisk talt ikke gis et eneste ærlig yrke hvor ikke våre landsmenn har øvet sin innsats siden innvandringen

tok sin begynnelse og hvor ikke deres etterkommere idag har sitt virke.

På Atlanterhavskysten finner vi således i stor utstrekning norsk-amerikanere som deltagere i de store torsk-, sill- og makrellfiskerier, samt som sjømenn ikke minst beskjeftiget i fraktfarten. I de veldige skogstrekninger i de østlige stater, øst for Mississippi og de nordvestlige stater ved Stillehavet treffer vi nordmenn i de store lumber camps, likesom på sagbrukene i de nordøstlige Atlanterhavsstater og omkring de store innsjøer. På vestkysten finner vi igjen en stor prosent av det norsk-amerikanske befolkningselement som deltagere i de store laksefiskerier i den betydelige fiskeindustri på land, samt i fraktfarten på kysten og mange av dem sitter i fremragende stillinger. I bergverksdriften tør tilgangen på norsk-amerikansk arbeidskraft derimot være forholdsvis mindre, men til gjengjeld har deres deltagelse vært så meget mer intens i industriens rivende utvikling, således i skipsbyggeriene i New York og San Fransisco, i ull- og bomullswarefabrikkene i Massachusetts og Rhode Island, i stål- og jernvareindustrien i Pennsylvania, Ohio og Illinois, i petroleumsrenseriene i Philadelphia og Cleveland, i de store kornmøller, først og fremst da i Minneapolis, i slakteriene i Chicago, Kansas City og Omaha, i landbruksmaskinfabrikkene omkring de store sjøer, i skotøyfabrikkene i Massachusetts, i kledesfabrikkene i New York og Philadelphia, for bare å nevne noen av de mer betydelige industrier i fleng som våre utflyttede landsmenn har vært med på å skape og hvor de i stor utstrekning fremdeles tjener sitt brød. Også i handel og håndverk finner vi dem; mange i ledende stillinger, på kanalbåtene og i de store jernbaneselskaper, i telefon- og telegrafvesenet, foruten i administrasjon og politikk.

Like stor som det utflyttede Norges innsats har vært i den veldige utvikling som Statene har gjennomgått på den materielle kulturs område, like betydningsfull for såvel det amerikanske samfunn som for norskdomens bevarelse i Statene har deres innsats vært på den åndelige kulturs forskjellige områder.

Det utflyttede Norges historie i Amerika er

i stor utstrekning kirkehistorie. Det var, forøvrig ganske naturlig, om kirken at utvandrerens eneste åndelige og kulturelle interesser samlet seg i den første tid og dennes utvikling fra den norsk-amerikanske kirkes første rydningsmenn frem til våre dager er derfor også nærmest eventyrlig. Den teller således idag nærmere 3 1/2 tusen kirker med henved en 1/2 million menighetsmedlemmer.

Den naturlige lyst til å hjelpe og trangen til å omgås med landsmenn førte til opprettelsen av de første norske foreninger i Amerika, hospitalet og gamlehjem. Den eldste norsk-amerikanske forening i Statene ble stiftet allerede i 1853 i Boston og foreningslivet utbredte seg kort etter raskt i New York, Chicago, Minneapolis, St. Paul og andre byer hvor våre landsmenn hadde slått seg ned i et større antall. I Vestens mindre byer var sangforeningene de foreninger som først samlet våre landsmenn, således allerede i 70-årene. I 1880-årene, da norskhetsbegeistringens bølger gikk høyt, fikk man også enkelte spredte politiske foreninger og på sine steder turn- og ski-, samt skytterlag.

Den norsk-amerikanske presses saga viser likeledes en betydelig utvikling fra det første norske blad i 1847, til såvidt nu erindres over 50 aviser og tidsskrifter.

Under en stagnasjonsperiode i Minneapolis's foreningsliv i 1890-årene fremstod stille og ubemerket foreningen Sønner av Norge som er blitt den kanskje mektigste faktor innen norsk-amerikanernes foreningsliv med sine minst 200.000 medlemmer fordelt på over 300 losjer, hvor frem for alt norske kulturelle formål er gitt en bred plass.

De forskjellige større foreninger har suksessivt sluttet seg sammen i forbunn som omfatter landet fra kyst til kyst, således har vi nu foruten det ovennevnte Sønner av Norge, tillike et sangerforbunn med et betydelig medlemsantall, Døtre av Norge, Det norske selskap i Amerika, for bare å nevne noen av de største. Avholdssak og idrett- og bygdelagsbevegelse har gjennomgående vært de faktorer som foreningslivet vesentlig har vært basert på. Det skal her innskytes at bygdelagsbevegelsen blandt de norske i Amerika neppe

har noe sidestykke blandt noe annet innvandret folk og teller nu tilsammen over 30.000 medlemmer.

Omkring 1920 ble stiftet en norsk-amerikansk forfatterforening, likesom der ved amerikanske universiteter, såvelsom ved norsk-amerikanske colleges og akademier finnes norske litteraturforeninger. Det store kulturelle arbeide som utføres av organisasjoner som American Scandinavian Foundation og Society for the Advancement of Scandinavian Study fortjener likeledes å nevnes. Der er i de senere år, vesentlig som følge av kravet på ekte norsk underholdning ved de flere bygdelagsstevner som årlig avholdes, blitt adskillig interesse for norsk nasjonalmusikk, hva der igjen har avfødt dannelsen av "spelmannslag" på mange steder.

Det norsk-amerikanske skolevesens utvikling er kanskje det mest eklatante bevis på våre utvandrede landsmenns høie kulturelle standard og er uten sidestykke blandt de innvandrede folkegrupper i Statene. Siden midten av forrige århundre er der således opprettet ca. 60 høyere læreranstalter med et samlet antall elever på over 150.000 og nye skoler opprettes til nesten hvert år.

Ved de amerikanske høyere undervisningsanstalter inntar de nordiske studier og ikke minst norsk, herunder ogdnorsk, en stadig bredere plass. Adskillige norsk menn og kvinner har vunnet seg anseelse som lærere i norsk sprog og litteratur i den amerikanske universitets-verden, men også i mange andre disipliner har norsk-amerikanerne ydet fremragende arbeide i sine spesielle fag ved amerikanske universitetslærerstoler.

Som ovenfor nevnt finner vi flere nordmenn i ledende stillinger i det politiske liv og administrasjonen i Statene. Nærmere 30 menn med norsk blod i sine årer har således hat sete i De Forenede Staters Kongress. I samband hermed kan nevnes at 9 senatorer og kongress-menn har vært av telemarksatt (fra Quislings hjemstavn). Såvidt vites har ennvidere ikke mindre enn 12 nordmenn bekledd guvenørstillinger i Minnesota, Wisconsin, South Dakota og North Dakota og Montana i tidens løp. I Wisconsin, Minnesota og Dakota finnes forøvrig nesten ikke ett embede av betydning uten at det har hat sin norske innehaver. Vi finner således i disse

stater menn av norsk ætt som viseguvernører, statssekretærer og i andre viktige statsembeder, samt som ordførere i statens lovgivende forsamling.

Også i hær og flåte i det amerikanske diplomati- og konsulatvesen, samt innen dommerstanden har menn av norsk herkomst bekledd høyere stillinger, men hittil har derimot visstnok ingen norsk-amerikaner vært medlem av Presidentens kabinett.

Skjønt der i årenes løp har sittet norske presidenter i 3 staters høyesterett, kan man trygt si at det har tatt lang tid for våre landsmenn å komme inn i amerikanske embeder som krever juridiske kunnskaper. Av akademikere fra Norge har det ikke vært så vanskelig for noen som for juristene. Bare et fåtall av utvandrede norske jurister er således blitt sakførere i Statene. Det synes ihvertfall som om man gjennomgående ventet inntil en ny slekt var vokset opp i Statene for å få dommeremner og dog er omtrent halvparten av de norsk-amerikanere som har sittet i høyere dommerembeder (Statenes høyesterett, samt i distrikts- eller kretsretter) født i Norge.

Ved bedømmelsen av det norske elements betydning i U.S.A. må også tas i betraktning nordmennenes avgjørende innflytelse på de andre skandinaviske folkegrupper i landet, såvel forbindelsen med Canada hvor også nordmennene er sterkt representert (ca. 1/2 million) likesom de franske kanadiene oprinnelig er for en vesentlig del av norsk-normannisk herkomst.

Oslo, 18. 5. 1941